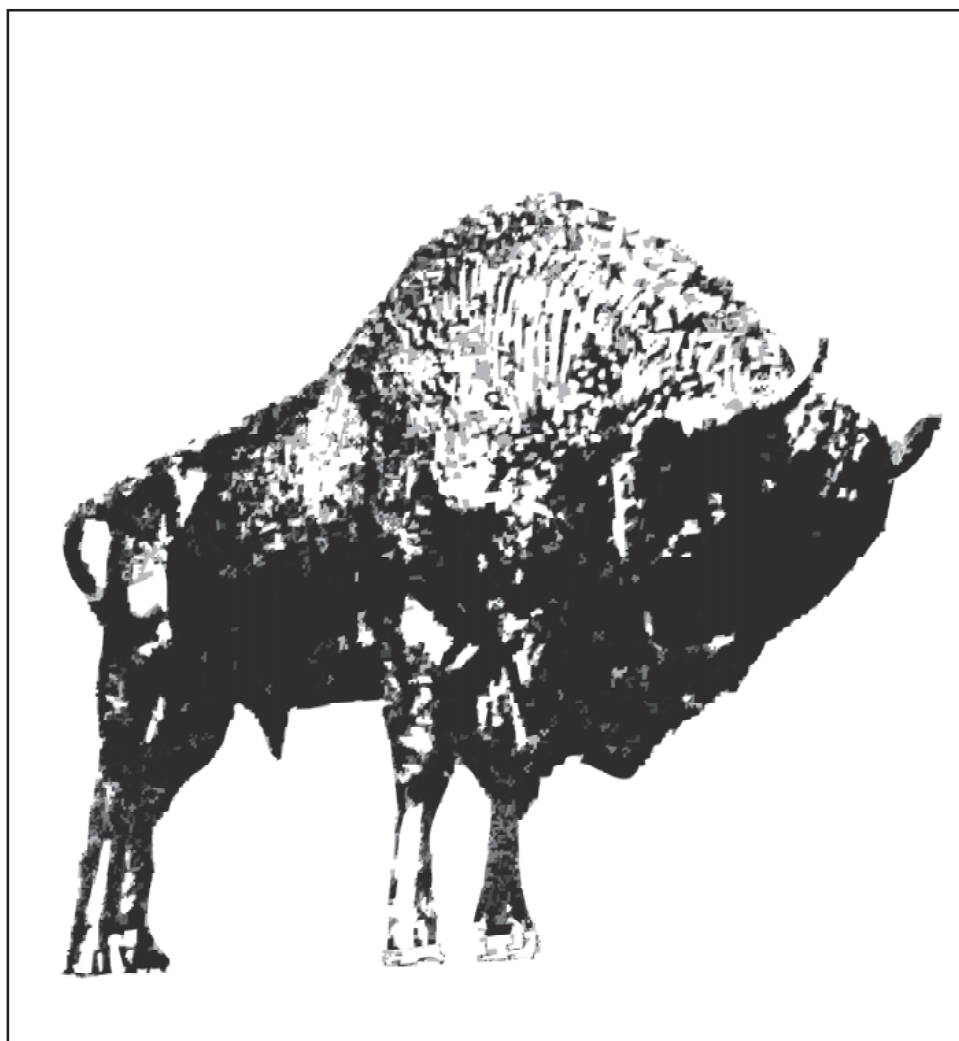

Světové dědictví UNESCO BĚLOVĚŽSKÝ PARK

Lumír Pecold, Vladimír Tkáč

Internet Geographic Magazine
www.ingema.net

© Ppress – veškeré texty, fotografie, obrázky, mapy a pod. jsou chráněny autorskými právy jednotlivých autorů a vydavatelství Ppress. Je výslovně zakázáno jejich jakékoli šíření, publikování či dokonce prodej za úplatu.

Polsko

BIAŁOWIESKI PARK (BĚLOVĚŽSKÝ PARK)

1

PL

WOJEWÓDZTWO BIAŁYSTOK
VOJVODSTVÍ BIAŁYSTOK

Lokalita známá především odchovem zubra .

Bělověžský národní park se nachází v Bělověžském pralese (Puszcz Białowieża) a na seznam světového dědictví UNESCO byl zařazen nejdříve jako polská lokalita v roce 1979. V roce 1992 UNESCO rozhodlo rozšířit toto území o běloruskou část Bělověžského pralesa, který se tak stal jednou z prvních lokalit překračující hranice dvou států.

Bělověžský prales se rozkládá v severovýchodní části Polska a v severozápadním Bělorusku po obou stranách státní hranice. Celková plocha pralesa je asi 1 250 km², z čehož lesy zabírají 1 100 km². Délka od východu k západu dosahuje 55 km, od severu k jihu pak 51 km. Geografickým centrem je obec Bělověž (Białowieża) a obvod celého komplexu činí asi 400 km. Západní část pralesa o ploše 580 km² náleží Polsku a východní část o rozloze 670 km² Bělorusku.

Nejdůležitější chráněnou částí pralesa je Bělověžský národní park, zahrnující přísnou přírodní rezervaci, rezervaci pro odchov zubrů, oboru určenou k prohlídce zvířat a zámecký park. V polské části pralesa se kromě toho nacházejí i další chráněná území.

Teploty v pralese, rozkládajícím se na pomezí mezi Polskem a Běloruskem, dosahují v zimě průměrně -5 °C, v létě pak +18 °C a blíží se podnebí střeoevropských krajín ležících v nadmořské výšce 1 200–1 400 metrů. Prales se přitom nachází v průměrné výšce pouhých 165–170 metrů, nejvyšším bodem je v Bělorusku ležící vrch Kozia Góra s výškou 202 m n. m.

V Bělověžském národním parku roste 26 druhů stromů, z nichž duby dosahují výšky až 40 metrů a věku 450 let. Flóra

PL1/1

Zubři prakticky vyhynuli ve volné přírodě roku 1919. Podle prvního sčítání z roku 1924 jich tehdy na světě žilo již jen 54.

V roce 1929 byli v regionu Bělověže znovu umístěni zubři z umělého odchovu. Nejprve v rezervacích, od roku 1952 pak již také volně.

V současné době žije v polské části Puszczy okolo 230 kusů, z toho 200 volně.

V běloruském pralesu se vyskytuje asi 300 zubrů a na světě je registrováno celkem asi 3 600 kusů.

Váha zubřích samců se pohybuje okolo tuny, dosahují výšky 185 cm a délky 280 cm.

V rezervaci jsou také tzv. zubroni, neboli kříženci zubra a domácího skotu.

zaujímal celkovou plochu 4 693 hektarů. V roce 1947 byl radou ministrů nově potvrzen v rozsahu 4 716 hektarů jako Bělověžský národní park. V letech 1948–1950 byl rozšířen na 5 348 hektarů a v dalším časovém horizontu má být opětovně podstatně rozšířen.

Základem Bělověžského národního parku je přísná přírodní rezervace (šcisły Rezerwat Przyrody), rozkládající se severně od obce Bělověž a zabírající devět desetin rozlohy parku. Dále sem patří Zámecký park (Park Pałacowy), rezervace pro odchov zubrů (Rezerwat hodowlany żubrów) a obora určená k prohlídce zvířat (Rezerwat pokazowy zwierząt).

pralesa ale zahrnuje také orchideje a asi 400 druhů mechů a lišejníků.

Zvířena pralesa zahrnuje asi 10 000 druhů, z čehož většinu představuje hmyz (asi 8 500). Největšími původními zvířaty Evropy jsou zde žijící zubři. Kromě nich je možno vidět losy, divočáky, vlky, rysy, bobry a další savce. Hnízdí zde 120 druhů ptáků, z toho 12 druhů dravců a 8 druhů sov, včetně výra. Jsou mezi nimi i významné lovné druhy – např. tetřev, jeřábek, jeřáb, vodušky a další. V plytkých vodách žije řada ryb, kolem toků pak 12 různých druhů plazů a 7 druhů hadů.

BIAŁOWIESKI PARK NARODOWY BĚLOVĚŽSKÝ NÁRODNÍ PARK

Národní park byl v Bělověži založen jako nejstarší polská přírodní rezervace roku 1921. Oficiální název a právní základ současného národního parku byl definitivně stanoven roku 1932. Tehdy park

ŚCISŁY REZERWAT PRZYRODY BIAŁOWIESKIEGO PARKU NARODOWEGO PŘÍSNÁ REZERVACE BĚLOVĚŽSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU

Přístup: Hlavním vstupem do rezervace je cesta vedoucí ze Zámeckého parku na sever. Vstup je možný pouze pěšky ve skupinách do 25 osob a po vyznačené trase o délce sedm kilometrů. Delší návštěvu mohou absolvovat pouze specialisté. Na základě povolení vedení parku je někdy umožněn také průjezd koňským spřežením, saněmi nebo terénním autem.

Umístění: Oblast je vymezena od severu a západu stékajícími se řekami Hwožna a Narewka, na jihu pak okolím obce Bělověž a Browskou cestou, na východě hranicemi Běloruska. Její rozsah od západu až k východu činí přibližně osm kilometrů, rovněž největší severojižní vzdálenost přesahuje osm kilometrů.

V rezervaci se nachází v Evropě poslední zbytek přírodního nížinného lesa, ležícího v průniku listnatých a původních smíšených lesů.

PARK PAŁACOWY BIAŁOWIESKIEGO PARKU NARODOWEGO ZÁMECKÝ PARK BĚLOVĚŽSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU

Park a zámek založil v devadesátých letech 19. století podle projektu Walery Kronberga ruský car Alexandr III. Carský palác byl zničen za 2. světové války, zůstala z něho zachována pouze pozoruhodná Červená brána. V místech bývalého paláce bylo v sedmdesátých letech vybudováno muzeum spolu s hotelem.

Přístup: Informační středisko je spolu s parkovištěm a železniční stanicí umístěno uprostřed jižního okraje areálu, odtud vede pěší cesta k severu. Hlavní prohlídková trasa vede po silnici kolem celého vnitřního obvodu parku, je možno využít i úhlopříčných cest.

Umístění: Park se rozkládá při západním okraji střediska Bělověž na ploše necelých 50 hektarů.

Má obdélný půdorys rozšířený v jižní části, kde jsou dvě umělá jezera. Zdrojem vody k napuštění jezer je řeka Narewka, která tvoří jižní hranici parku. V parku roste 90 druhů dřevin, z nichž některé jsou uspořádány do skupin (břízy, lípy, jeřábiny, duby).

Při vstupu do areálu je na kopci mezi jezery umístěn obelisk připomínající velký lov, který uspořádal r. 1752 král August III. Saský. Jsou na něm vyryta jména lovců a jejich kořisti.

Poblíž levého jezera stojí dva zděné carské domky (Dom Szoferów a Dom Łażni). Nejstarším objektem areálu je nedaleký dřevěný Dworek Myśliwski vybudovaný v roce 1845, který sloužil lesním a loveckým správcům parku.

V centru parku se rozkládá areál muzea s hotelem Iwa, postavený v místech carského paláce. Západně od něj se dochoval rozsáhlý a dřevěný Výletní dům (Dom Wycieczkowy PTTK), v němž byly za carských dob umístěny stáje. Ještě západněji u hranice parku je postaven z červených cihel Dom Marszałkowski. Bydleli v něm carští důstojníci a dnes zde sídlí vedení parku.

Bělověžský národní park

REZERWAT POKAZOWY ZWIERZAT REZERVACE ZVÍŘAT

Přístup: Přístup autem silnicí z Bělověže směrem k jihozápadu, přes Zastawu a dále na západ asi 3 km, pak odbočkou severně, směr Stara Białowieża.

Umístění: Rezervace se rozkládá na ploše asi 27 hektarů. Její délka nepřesahuje jeden kilometr.

Jsou zde umístěni zubři, tarpani, jeleni a losi.

BIAŁOWIEŻA BĚLOVĚŽ

Bělověž je souborem obcí a osad uvnitř lesního komplexu Bělověžského pralesa. Kromě stejnojmenného centra sem patří například obce Zastawa nebo Krzyże. Osadníci jsou polského a běloruského původu a jejich celkový počet nepřesahuje 3 400 obyvatel. Centrum Bělověže je situováno podél dvou rovnoběžných ulic (severní Tropinka, jižní Gen. A. Waskiewi-

cza). Na západním okraji je Bělověž ohraničena areálem Zámeckého parku s dvojicí jezer a souborem historických budov, na východním okraji Parkem Dyrekcyjnym. V Zámeckém parku je přístupné Lesnicko-přírodovědné muzeum a v Parkové ulici Galerie Tamary Tarasiewicz.

MUZEUM PRZYRODNICZO-LEŚNE Białowieskiego Parku Narodowego LESNICKO-PŘÍRODOVĚDNÉ MUZEUM Bělověžského národního parku

Muzeum vzniklo v roce 1919, roku 1930 byly zpřístupněny první sbírky v bývalém carském paláci. V roce 1936 bylo muzeum umístěno ve zvláštní budově a od roku 1969 sídlí v současném komplexu objektů vybudovaných na místě bývalého carského paláce. Současná expozice byla zpřístupněna v roce 1972.

Exteriér: Moderní areál jednopatrových budov, v jehož západní části je zřízen hotel Iwa.

Interiér: V muzeu jsou prezentovány sběry přírodnin z Bělověžského pralesa, se zvláštním zřetelem k oblasti národního parku. Celkem je vystaveno 2 150 exemplářů na ploše 1 150 m².

Přízemní hala poskytuje informace o národním parku, zdejších významných osobnostech, lesním hospodářství a lovectví, geografii a geologii. Jsou zde vystaveny také ukázky pastí na zvířata, velké včelí úly z 19. století, náradí a obleky včelařů, kuchyňské nádobí.

Expozice v poschodí podává přehled o flóře pralesa, která obsahuje více než 1 000 druhů vyšších rostlin, představuje

Staré duby v parku mají pozoruhodné rozměry, jména i charakteristiky:

STEFAN BATHORY – 450 let, 510 cm obvod, 40 metrů výška.

ZYGMUNT AUGUST – 450 let, 470 cm obvod, 34 metrů výška.

KAZIMIERZ WIELKI – 400 let, 410 cm obvod a 35 metrů výška.

LESZEK BIALY – 400 let, 420 cm obvod a 36 metrů výška.

ZYGMUNT STARY – 450 let, 490 cm obvod a 39 metrů výška.

houby i chráněné rostliny. Hlavní část pojednává o zvířatech od hmyzu až po obratlovce, kterých je v Bělověži 1 200 druhů. Jsou zde vystaveny pozoruhodné preparáty medvědů a koní. Sběrka sov zahrnuje 14 exemplářů, jsou zde vystaveni také orli, vodní ptactvo, kolekce krahujců a jestřábů, 4 velcí jeleni, 4 srnci a 3 zubři.

V muzeu je vystavena jedna z největších kolekcí ptáků v Polsku.

**MUZEUM SZTUK LEŚNYCH,
GALERIA TAMARY TARASIEWICZ
MUZEUM LESNÍHO UMĚNÍ,
GALERIE TAMARY TARASIEWICZ**

Galerie byla zpřístupněna roku 1994 polskou malířkou Tamarou Tarasiewicz. Budova, ve které se nachází, byla postavena roku 1920.

Exteriér: Přízemní dřevěná chalupa s patrovým vikýřem.

Interiér: V muzeu je instalováno pět místností obsahujících sbírky vztahující se k Bělověžskému pralesu.

První místnost za vstupem obsahuje nálezy starých kultur od doby 5 000 let př. n. l. (křemenné sekery, keramika).

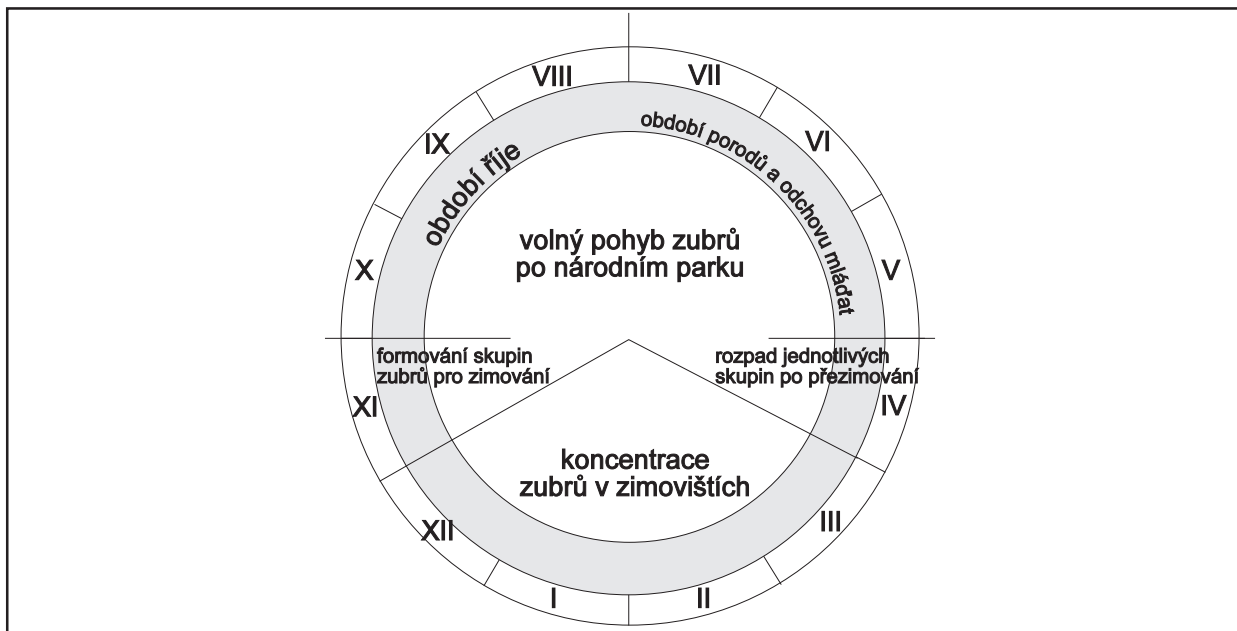
Druhá místnost představuje sbírku přírodního umění – samorosty a obrazy Tamary Tarasiewicz s tematikou Bělověžského pralesa.

Třetí místnost ukazuje obrazy kritizující a protestující proti ničení pralesa.

Čtvrtá místnost prezentuje staré předměty související se zdejšími regionem (textil, mnoho dřevěných domácích potřeb, velké pily, obrázky svatých).

V poslední páté místnosti jsou vystaveny dřevěné předměty – díla přírody vytvořená mravenci, bobry a pod.

Roční biologický cyklus života zubrů

INFO

**MUZEUM PRZYRODNICZO-LEŚNE
Białowieskiego Parku Narodowego
LESNICKO-PŘÍRODOVĚDNÉ
MUZEUM
Bělověžského národního parku**

Adresa: Białowieża (woj. Białostockie),
Park Pałacowy

Umístění: V centru Zámeckého parku.

Otevřeno: Červen až září, úterý až
neděle 9–16; říjen až květen, úterý až
neděle 9–15.30 hodin.

**MUZEUM SZTUK LEŚNYCH,
GALERIA TAMARY TARASIEWICZ
MUZEUM LESNÍHO UMĚNÍ,
GALERIE TAMARY TARASIEWICZ**

Adresa: Białowieża, ul. Parkowa 5

Telefon: 480 835/12 766

Umístění: U jihovýchodního okraje
Zámeckého parku, východně od
nádraží.

Otevřeno: Denně 10–14 hodin.

Poznámky

PL1/I